

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

«Διδακτική προσέγγιση λογοτεχνικού κειμένου με την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου. Σενάριο διδασκαλίας του κειμένου *Οι τελευταίες ώρες της Σμόρνης* της Στ' τάξης»

Έλενα Ελληνιάδου

Αθήνα Φεβρουάριος 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το Εκπαιδευτικό Σενάριο	1
Τι είναι ένα εκπαιδευτικό σενάριο	1
Η δομή ενός εκπαιδευτικού σεναρίου	2
Σχεδιασμός Διδακτικού Σεναρίου	6
Κριτήρια Αξιολόγησης σεναρίων	6
Αξιολόγηση Διδακτικού Σεναρίου	8
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	15
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	16
Εκπαιδευτικό Σενάριο	16
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	28
Σχάρα Αξιολόγησης Σεναρίου	28
Βιβλιογραφία	31

Το Εκπαιδευτικό Σενάριο

Οι Νέες Τεχνολογίες αποτελούν συχνά προϋπόθεση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας και διεκδικούν θέση, αναγνώριση και αξιοποίηση στο χώρο της εκπαίδευσης. Η χρήση τους στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να έχει αποτελεσματικότητα και αξία, οφείλει να γίνεται με τρόπο οργανωμένο, τόσο για τον εκπαιδευτικό όσο και για τους μαθητές.. Η οργάνωση και ένταξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση επιτυγχάνεται μέσω εκπαιδευτικών σεναρίων τα οποία περιγράφουν την προεργασία που απαιτείται κατά περίπτωση, την εκπαιδευτική πορεία στην τάξη καθώς και την αξιολόγηση της όλης διαδικασίας μετά τη διδασκαλία.

Η παρούσα εργασία μετά από μία σύντομη θεωρητική παρουσίαση της έννοιας και λειτουργίας του εκπαιδευτικού σεναρίου, θα προβεί στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού σεναρίου «Διδακτική προσέγγιση λογοτεχνικού κειμένου με την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου. Σενάριο διδασκαλίας του κειμένου *Οι τελευταίες ώρες της Σμόρνης* της Στ' τάξης» του κ. Γιάννη Ρε.

Τι είναι ένα εκπαιδευτικό σενάριο

Ένα εκπαιδευτικό σενάριο (educational scenario) είναι η περιγραφή ενός μαθησιακού πλαισίου

- με εστιασμένο γνωστικό αντικείμενο, ένα ή περισσότερα,
- με συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους,
- με παιδαγωγικές αρχές και δράσεις
- αξιοποιώντας συγκεκριμένα εκπαιδευτικά εργαλεία/λογισμικά.

Ένα σενάριο υλοποιείται μέσα από σειρά εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (educational activities) όπου οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί παίζουν καλά καθορισμένους ρόλους.

Το σενάριο αποτελεί μια εκ βαθέων διείσδυση στη διδακτική πρακτική. Με αυτό γίνεται ανάλυση της παιδαγωγικής μεθόδου και της στρατηγικής σύμφωνα με την οποία προτείνεται να εφαρμοστεί το σύνολο των σχεδιασμένων δραστηριοτήτων είτε ατομικά αλλά κυρίως συλλογικά. Ακόμη, προσδιορίζονται οι προτεινόμενοι ρόλοι που καλούνται να παίξουν οι συμμετέχοντες (μαθητές, καθηγητές, επιμορφωτές), αλλά και η δομή της συνεργασίας μεταξύ των διαφορετικών ομάδων.

Το σενάριο πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει παρέμβαση και αλλαγή από μέρους του μαθητή και καθηγητή και δημιουργική χρήση του σεναρίου σε πολλαπλές περιπτώσεις. Επίσης πρέπει να έχει τη δυνατότητα επέκτασης ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών που παίρνουν μέρος.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δώσουν βάρος σε σενάρια που περιλαμβάνουν συνεργατικές δράσεις αφού έτσι θα δίνονται ευκαιρίες για ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των μαθητών— μελών μιας ομάδας, με τη συνεπακόλουθη ανάπτυξη των αισθημάτων αλληλοεκτίμησης, εμπιστοσύνης και συνεργασίας (συζήτηση και επίλυση ενός προβλήματος) μεταξύ των μελών της ομάδας (Καλκάνης & άλ., 2007:90)

Η δομή ενός εκπαιδευτικού σεναρίου

Η συγγραφή των σεναρίων στηρίζεται στα παρακάτω:

- Την πολυπλοκότητα της παιδαγωγικής, διδακτικής και γνωστικής προσέγγισης της διδακτικής ενότητας και των τεχνικο-οικονομικών περιορισμών.
- Την εμπλοκή διαφόρων γνωστικών περιοχών και διαφορετικής φύσης παραγόντων στην εκμάθηση και διδασκαλία μιας διδακτικής ενότητας και την ανάγκη συνέργειας μεταξύ τους.
- Την άμεση ανταπόκριση των σεναρίων στην καθημερινή σχολική πραγματικότητα και την συμβολή τους στην αναβάθμιση της διδακτικής πρακτικής, της εξομάλυνσης δυσκολιών κατανόησης και της μαθησιακής επικοινωνίας.

Η θεώρηση του διδακτικού έργου μέσα από καλά σχεδιασμένα σενάρια ευνοεί την προσπάθεια μετάβασης του σπουδαστή:

από την παθητικότητα ➔ στη δραστηριοποίηση

από την εξάρτηση ➔ στην ανεξαρτησία

από το κλειστό σχολικό περιβάλλον ➔ στο ανοιχτό σχολείο της ζωής

Ένα σενάριο αποτελείται από:

- τους μαθησιακούς στόχους
- την κεντρική ιδέα που διέπει το σενάριο
- τους εμπλεκόμενους και τους ρόλους τους (π.χ. μαθητής, καθηγητής, συμμαθητής, κ.α.)
- τις δραστηριότητες που θα πραγματοποιούν οι εμπλεκόμενοι (π.χ. οι μαθητές θα συζητούν – γράφουν – διαβάζουν – ρωτούν – απαντούν – σχολιάζουν – εξηγούν – εφαρμόζουν – αναλύουν – συνθέτουν – προβληματίζονται – αξιολογούν και αξιολογούνται)
- το υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό (μαθησιακοί πόροι– αντικείμενα) σε ψηφιακή ή μη μορφή.
- τις Τ.Π.Ε. που προτείνονται προς χρήση (π.χ. εκπαιδευτικό λογισμικό)

Η δομή των εκπαιδευτικών σεναρίων είναι η ακόλουθη:

- **Τάξη.** Προσδιορίζεται η τάξη στην οποία θα διδαχτεί το συγκεκριμένο σενάριο.
- **Διδακτικό αντικείμενο.** Αναφέρεται το διδακτικό αντικείμενο στο οποίο εστιάζεται το σενάριο. Μπορεί να είναι και περισσότερα του ενός.
- **Ενδεικτικός απαιτούμενος χρόνος.**

- ❁ **Η ιδέα του σεναρίου.** Αναφέρεται ο προβληματισμός ο οποίος οδήγησε στη δημιουργία του σεναρίου με την αξιοποίηση μιας ηλεκτρονικής διεύθυνσης.
- ❁ **Απαραίτητο υλικό.** Αυτό είναι το τετράδιο, το σχολικό εγχειρίδιο, ο πίνακας, το φύλλο εργασίας, το λογισμικό και γενικά οτιδήποτε θεωρείται απαραίτητο για την υλοποίηση του σεναρίου.
- ❁ **Πορεία διδασκαλίας.** Η πορεία διδασκαλίας περιλαμβάνει
  - ✓ α. **Αφόρμηση - Αφετηρία,** όπου αναφέρεται το συγκεκριμένο κεφάλαιο (ή η ενότητα ή το κείμενο) του σχολικού εγχειριδίου στο οποίο βασίζεται το σενάριο καθώς και ο προβληματισμός των μαθητών που προέκυψε κατά τη διδασκαλία του κεφαλαίου αυτού και ο οποίος επιχειρείται να "απαντηθεί" μέσα από το σενάριο αυτό, και
  - ✓ β. τη **Διδακτική διαδικασία,** στην οποία περιγράφονται αναλυτικά οι ενέργειες των μαθητών και του καθηγητή κατά την υλοποίηση του σεναρίου.
- ❁ **Εργασία για το σπίτι.** Αναφέρεται η εργασία που δίνει ο καθηγητής στο τέλος της διδακτικής ώρας και η οποία ποικίλει ανάλογα με τους στόχους του σεναρίου. Για τον ίδιο λόγο το τμήμα αυτό μπορεί να παραλείπεται σε κάποια σενάρια.
- ❁ **Δυνατότητα τροποποίησης/ επέκτασης.** Αναφέρονται ενδεικτικά κάποια ή κάποιες ιδέες για μικρή τροποποίηση ή επέκτασή του σεναρίου χρονικά, σε περίπτωση που ο καθηγητής επιθυμεί να διαθέσει περισσότερο χρόνο για το σενάριο αυτό.
- ❁ **Σχετικές διευθύνσεις.** Πρόκειται για ηλεκτρονικές διευθύνσεις που σε κάποια διδακτικά σενάρια μπορούν να αντικαταστήσουν την αρχικά προτεινόμενη διεύθυνση, χωρίς το σενάριο να αλλάξει, ή να χρησιμοποιηθούν σε παραλλαγή του σεναρίου ή/και για την άντληση συμπληρωματικού υλικού. Τονίζεται ότι οι διευθύνσεις αυτές είναι ενδεικτικές και σε καμία περίπτωση δεν εξαντλούν το θέμα.

- ❁ **Ενδεικτική βιβλιογραφία.** Αναφέρονται βιβλία, άρθρα περιοδικών ή ηλεκτρονικές διευθύνσεις που χρησιμοποιήθηκαν ως βιβλιογραφία για το συγκεκριμένο σενάριο.

- ❁ **Φύλλο εργασίας.** Αν το σενάριο το απαιτεί, δίνεται στους μαθητές φύλλο εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει οδηγίες για την περιήγηση τους στην ηλεκτρονική διεύθυνση ή/και ερωτήσεις-ασκήσεις. Ο καθηγητής στο τέλος της διδακτικής ώρας συγκεντρώνει τα φύλλα εργασίας, για να έχει τη συνολική εικόνα της τάξης. Σε επόμενη διδακτική ώρα συζητά με τους μαθητές τις απαντήσεις. (Κασκαντάμη, 2001)

Η έκταση του σεναρίου εξαρτάται από τα στοιχεία που θα αναπτύξουμε κατά τη συγγραφή του ανάλογα με το σε ποιον απευθύνεται. Η έκταση του σεναρίου εξαρτάται επίσης από το εύρος του θέματος και από την πρωτοτυπία του. Σε πλήρη ανάπτυξη το εκπαιδευτικό σενάριο περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Ταυτότητα
2. Περίληψη και σκεπτικό
3. Γνωστικό Αντικείμενο
4. Παιδαγωγικό Σκεπτικό
5. Χρονισμός και Διάρκεια
6. Συνεργασία και Συντονισμός
7. Οργάνωση της Τάξης
8. Διαδικασία
9. Παραλλαγές
10. Υλικά
11. Βιβλιογραφία

Σχεδιασμός Διδακτικού Σεναρίου

- Εντοπίζουμε το **θέμα** με το οποίο θέλουμε να ασχοληθούμε
- Ερευνούμε για την εύρεση του **κατάλληλου υλικού** που θα χρησιμοποιήσουμε από πηγές όπως βιβλία, περιοδικά, cd-roms, διαδίκτυο
- Καθορίζουμε τους **στόχους** του σεναρίου (διδακτικούς, γνωστικούς, παιδαγωγικούς...)
- Επιλέγουμε το **βασικό λογισμικό** που θα χρησιμοποιήσουμε (Word, Excel, Power point, Διαδίκτυο, Πρόγραμμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)
- Επιλέγουμε ό,τι άλλο **υλικό** θα χρησιμοποιήσουμε (χάρτης, λογοτεχνικά βιβλία, εγκυκλοπαίδειες...)

Κατά το **σχεδιασμό** και την **κατασκευή σεναρίου** με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών λαμβάνουμε υπόψη μας τα εξής ερωτήματα: (Κασκαντάμη, 2001)

- I. Τι παραπάνω προσφέρει το σενάριο αυτό στους μαθητές μας σε σχέση με τις πληροφορίες που παρουσιάζονται στο σχολικό εγχειρίδιο;
- II. Τι νέο κάνουν οι μαθητές μας σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία;
Κύρια ζητούμενα: *Διερευνητική μάθηση, συνεργατική μάθηση, διαθεματική προσέγγιση*
- III. Τι προσφέρουν οι Ν.Τ. στο σενάριο αυτό; π.χ. ευκολία στην εύρεση του υλικού; στην επεξεργασία του υλικού;

Κριτήρια Αξιολόγησης σεναρίων

Το βασικό κριτήριο της αξιολόγησης της ποιότητας ενός σεναρίου είναι το κατά πόσο **εντάσσεται** στο κύριο διδακτικό έργο και την καθημερινή πραγματικότητα του σχολείου καθώς επίσης και πόσο **ανταποκρίνεται στις ανάγκες** των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των στόχων του σχολικού αναλυτικού προγράμματος.

Ειδικότερα ένα σενάριο θα πρέπει:

- Να έχει ξεκάθαρους επιδιωκόμενους διδακτικούς στόχους, να βασίζεται σε καλά τεκμηριωμένη παιδαγωγική θεώρηση, και να γίνεται σαφής η σύνδεση του με το αναλυτικό πρόγραμμα.
- Να διευκολύνει τη διαθεματική προσέγγιση.
- Να ενισχύει τη διερευνητική, ομαδική και ενεργητική μάθηση.

- ➔ Να αξιοποιεί τις Τ.Π.Ε. (υπερμέσα, δικτυακές υπηρεσίες, εκπαιδευτικό λογισμικό ανοικτού τύπου) και όπου είναι δυνατόν τη δυνατότητα πολλαπλών ταυτόχρονων αναπαραστάσεων. Επιθυμητό θα ήταν όπου είναι δυνατό να δίνονται περισσότερες από μία εναλλακτικές επιλογές στη χρήση Τ.Π.Ε.
- ➔ Να παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να το επεκτείνει είτε προσθέτοντας νέες δραστηριότητες στο ίδιο θεματικό πεδίο είτε εφαρμόζοντάς το σε άλλο γνωστικό αντικείμενο.

Στην **Πρωτοβάθμια εκπαίδευση** το εκπαιδευτικό σενάριο θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από:

- Ⓞ απλότητα,
- Ⓞ ξεκάθαρους ρόλους για κάθε μαθητή,
- Ⓞ σαφή ορισμό της αλληλεπίδρασης,
- Ⓞ πρόβλεψη του χρόνου κάθε δραστηριότητας,
- Ⓞ αξιοποίηση της φυσικής τάσης του παιδιού για διερεύνηση και δημιουργικότητα,
- Ⓞ δυνατότητα καλλιέργειας όχι μόνο δεξιοτήτων, αλλά και στάσεων ζωής,
- Ⓞ παροχή ευκαιριών για συνεργατικότητα μεταξύ μαθητών στο στενό πλαίσιο της σχολικής τάξης ή ακόμα καλύτερα στο πλαίσιο εικονικών τάξεων μεταξύ διαφορετικών σχολεία της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Ακόμη μια αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού σεναρίου μπορεί να κινηθεί γύρω από τους ακόλουθους άξονες (Μάινας, 2007):

- ◆ κατάλληλη διατύπωση στόχων
- ◆ επίτευξη στόχων με βάση την όλη περιγραφή
- ◆ συμφωνία με σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές
- ◆ εκμετάλλευση τεχνολογικών μέσων
- ◆ καταλληλότητα ως προς το επίπεδο μαθητών
- ◆ σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα
- ◆ πληρότητα
- ◆ δομή
- ◆ μορφή
- ◆ κάτι άλλο....

Αξιολόγηση Διδακτικού Σεναρίου

Για την αξιολόγηση του σεναρίου χρησιμοποιήσαμε το «*Υπόδειγμα Σχάρας Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Σεναρίου*» του Ε.Α.Ι.Τ.Υ., 2007, το οποίο παραθέτουμε στο Παράρτημα, μαζί με το κείμενο του εκπαιδευτικού σεναρίου.

Η ταυτότητα του σεναρίου:

«Διδακτική προσέγγιση λογοτεχνικού κειμένου με την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου. Σενάριο διδασκαλίας του κειμένου *Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης* της Στ' τάξης.»

Δημιουργός:

Ρες Γιάννης, Μεταπτυχιακός δάσκαλος, Υπ. Δρ. Παιδαγωγικής

Γνωστικό αντικείμενο:

Νεοελληνική Γλώσσα, Λογοτεχνία.

Περιοχή γνωστικού αντικειμένου

«Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης» από το βιβλίο «Η Γλώσσα μου» Γ' μέρος, της Στ' τάξης

Σχέση με το εκπαιδευτικό λογισμικό

Δεν χρησιμοποιείται λογισμικό, χρήση μόνο του διαδικτύου.

Το θέμα του σεναρίου:

Ιδέα: Διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου με τη βοήθεια του Διαδικτύου και των ΤΠΕ. Στην περίπτωση μας, αξιοποίηση διδακτικά των ιστοσελίδων με περιεχόμενο τον **ξεριζωμό της Μικρασίας** και ειδικότερα του **Πόντου**.

Διδακτικά αντικείμενα: Έμφαση στη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου με διαθεματική προσέγγιση σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), όπου μπορεί να γίνει σύνδεση του περιεχομένου του κειμένου με το αντίστοιχο περιεχόμενο άλλων μαθημάτων (ΥΠΕΠΘ, 2001) και στην περίπτωση μας με τα μαθήματα Γλώσσα, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Μουσική,

Λογοτεχνία, Πληροφορική, μέσω των οποίων επιτυγχάνονται αποτελεσματικότερα οι στόχοι της διδασκαλίας.

Σχέση με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών: Η πρόταση αυτή μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο της ‘Ευέλικτης Ζώνης’, όπου σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ οι μαθητές μπορούν να ασκηθούν στην αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο ως ανεξάρτητη δραστηριότητα ή να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος.

Μέσα και υλικό: εκτός από τα κλασικά μέσα (κιμωλία, πίνακας, στυλό κ.α.), θα γίνει χρήση από τους μαθητές του επεξεργαστή κειμένου για τις σημειώσεις τους, του εκτυπωτή για την εκτύπωση των εργασιών τους καθώς και κειμένων και φωτογραφιών από το διαδίκτυο για τη μελέτη τους, CD player για να ακουστούν αφηγήσεις με θέμα την Μικρασιατική Καταστροφή και την Γενοκτονία των Ποντίων και κυρίως του Διαδικτύου για την πλοήγηση και διερεύνηση των ιστοσελίδων:

www.ime.gr, <http://www.pontos.org>.

Το σκεπτικό του σεναρίου:

Σκοπός της δραστηριότητας θα πρέπει να είναι η εξάσκηση των μαθητών στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου με το να κρατούν σημειώσεις, να χρησιμοποιούν τον επεξεργαστή κειμένου, να συνδιαλέγονται μεταξύ τους, να είναι ικανοί να υποστηρίζουν με επιχειρήματα τις απόψεις της ομάδας τους ή τις προσωπικές τους απόψεις κατά την παρουσίαση της εργασίας τους και στην τελική συζήτηση και να ανακαλύπτουν και να διατυπώνουν τις βασικές αρχές και ανθρώπινες αξίες που υπερασπίζεται ο συγγραφέας με το έργο του.

Τα γνωστικά – διδακτικά προβλήματα που αφορούν το θέμα του σεναρίου

Στόχος θα είναι η ικανότητα των μαθητών να διερευνούν, να μελετούν, να κατανοούν ιστοσελίδες με λογοτεχνικό και ιστορικό περιεχόμενο και να εξασκηθούν στην έρευνα και στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο.

Επιπλέον, να είναι ικανοί να παρατηρούν έργα τέχνης, να μαθαίνουν ιστορικές πληροφορίες από τη διερεύνηση εικαστικών πηγών και να αναπλάθουν μέσω της φαντασίας τους ιστορικές στιγμές του έθνους μας.

Οι καινοτομίες που εισάγονται με το σενάριο

Η δημιουργία ελκυστικού μαθησιακού περιβάλλοντος με τη χρήση του διαδικτύου. Ταυτόχρονα η δημιουργία ανακαλυπτικού περιβάλλοντος μάθησης, αφού οι μαθητές ωθούνται να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν οι ίδιοι νέα δεδομένα βασιζόμενοι σε προηγούμενες γνώσεις τους.

Τι προσφέρει το σενάριο σε σχέση με τα γνωστά ήδη διδακτικά μέσα:

Το καινούριο είναι η *διδασκτική αξιοποίηση του διαδικτύου*, η ώθηση για *διερεύνηση* και *ανακάλυψη*, σε ένα μαθησιακό περιβάλλον εντελώς διαφορετικό, πιο ελκυστικό και ευχάριστο, όπου κυριαρχεί η *συνεργασία* και η *ομαδικότητα* και επιδιώκεται η *παιγνιώδης* και *δημιουργική αξιοποίηση των πολυμέσων* (εικόνα, ήχος, γραφικά κλπ).

Η προστιθέμενη αξία

Η εφαρμογή ενός *κατευθυνόμενου ερευνητικού / ανακαλυπτικού μοντέλου διδασκαλίας*, όπου ο εκπαιδευτικός ωθεί ουσιαστικά τους μαθητές στο να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν νέα δεδομένα.

Πώς το σενάριο δίνει λύσεις

Ο υπολογιστής λειτουργεί ως *γνωστικό - διερευνητικό εργαλείο*. Προσανατολίζει τους μαθητές μέσα από κατάλληλες πηγές να προσεγγίσουν τη λογοτεχνία μέσα από το διαδίκτυο. Οι μαθητές ασκούνται στην επιλογή, στον έλεγχο και στη διασταύρωση της πληροφορίας και στην αποτελεσματική της χρήση.

Το θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο εντάσσεται σε ένα *ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο μάθησης*, με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών, που αποβλέπει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Προωθείται η *εποικοδομιστική προσέγγιση της γνώσης*, μέσω της διερεύνησης και της ανακάλυψης. Οι μαθητές συμμετέχουν ενεργητικά στην εκπαιδευτική διαδικασία ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται και από παρουσιαστής-παντογνώστης ασκεί ρόλο βοηθητικό και διαμεσολαβητικό σε μια προσπάθεια καθοδήγησης και διευκόλυνσης των μαθητών να προσεγγίσουν με διερευνητικό και βιωματικό τρόπο τη γνώση.

Το πλαίσιο εφαρμογής:

Σε ποιους απευθύνεται

Μαθητές της Στ' τάξης του δημοτικού.

Ο χρόνος υλοποίησης

Στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης / Απαιτούνται 4 διδακτικές ώρες

1 ώρα στην τάξη για προετοιμασία της όλης προσπάθειας

2 ώρες στο Εργαστήριο Πληροφορικής

1 ώρα για παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης κάθε ομάδας και την τελική συζήτηση

Προαπαιτούμενες γνώσεις – ικανότητες των μαθητών

- Η εξοικείωση μαθητών και εκπαιδευτικού με τον Η/Υ και τη χρήση του διαδικτύου, ώστε να αποφευχθούν καθυστερήσεις, διαδικαστικά κωλύματα και εκνευρισμός.
- Προετοιμασία των μαθητών και συζήτηση με το δάσκαλο για το θέμα που θα μελετήσουν και τις δραστηριότητες με τις οποίες θα ασχοληθούν.

Απαιτούμενα βοηθητικά υλικά και εργαλεία

Κλασικά μέσα: κιμωλία, πίνακας, στυλό κ.α.

Νέες Τεχνολογίες: επεξεργαστής κειμένου, εκτυπωτής, CD player, Διαδίκτυο.

Απαιτούμενες συνθήκες υλοποίησης

Ύπαρξη επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής (Εργαστήριο Πληροφορικής με σύγχρονο εξοπλισμό, CD player, κ.α.)

Για την παρουσίαση του σεναρίου:

Εργαλεία

- ο φύλλα εργασίας
- ο επεξεργαστής κειμένου
- ο εκτυπωτής
- ο CD player

Πηγές 2

<http://www.pontos.org>.

www.ime.gr,

Ρόλοι

Μέθοδος διδασκαλίας: α) παραδοσιακή - δασκαλοκεντρική κατά την προετοιμασία και ενημέρωση της τάξης (1 διδακτική ώρα) και β) ομαδοσυνεργατική για τη διεξαγωγή των εργασιών και την τελική παρουσίασή τους.

Στο Εργαστήριο

Μαθητές: χωρισμός σε πέντε ομάδες με 3-4 μέλη η καθεμία, αναλαμβάνοντας διακριτούς ρόλους Εκπροσώπου, Αναπληρωτή Εκπροσώπου, Γραμματέα. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε Φύλλο Εργασίας που έχει προετοιμάσει από πριν ο εκπαιδευτικός.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού: βοηθητικός, καθοδηγητικός, ενισχυτικός και παρεμβατικός μόνο όταν είναι απαραίτητο.

Στην Παρουσίαση Εργασιών

Μαθητές: παρουσίαση από τον/τους εκπρόσωπο/ους της κάθε ομάδας.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού: συντονιστικός, ζητά διευκρινίσεις, δίνει το λόγο και στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, γενικά επιβλέπει τις παρουσιάσεις και φροντίζει για την τήρηση του χρόνου.

Στο Στρογγυλό Τραπέζι - Συζήτηση

Μαθητές: συμμετοχή όλων των μαθητών, συζήτηση.

Φύλλα εργασίας 5

Για την αξιολόγηση του σεναρίου:

Ως προς τις επιδιώξεις του σεναρίου

Οι επιδιώξεις του σεναρίου χαρακτηρίζονται υψηλές όσον αφορά τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Δίνεται έμφαση στη δημιουργία αυθεντικών περιστάσεων επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών, στη χρήση διαφοροποιημένου - επικοινωνιακού λόγου. Μέσα από αυτές τις περιστάσεις επικοινωνίας, δημιουργείται

το κατάλληλο κείμενο σε σημειώσεις ή στον επεξεργαστή κειμένου. Οι μαθητές εξοικειώνονται με διαφορετικά κειμενικά είδη, το υπερκείμενο, τα πολυτροπικά κείμενα, την ιδιαιτερότητα των βάσεων δεδομένων ως περιβαλλόντων αναζήτησης γλωσσικού υλικού.

Ως προς τα εργαλεία

Το Διαδίκτυο αποτελεί πρόσφορο μέσο στην παροχή εκπαίδευσης. Συμβάλλει στο να βελτιωθεί η προσβασιμότητα και η διαθεσιμότητα ποικίλου πληροφοριακού και εκπαιδευτικού υλικού το οποίο μπορεί να ικανοποιήσει διαφορετικές προτιμήσεις αλλά και ανάγκες των μαθητών. Τα υπερμέσα εξασφαλίζουν ποικιλομορφία στον τρόπο αναπαράστασης της πληροφορίας καθιστώντας το μαθησιακό υλικό πιο ελκυστικό (Μακρή-Μπότσαρη & Ψυχάρης, 2007:119).

Παράλληλα, το σενάριο υλοποιείται και με τη χρήση λογισμικού εφαρμογών γενικής χρήσης. Ο επεξεργαστής κειμένου που χρησιμοποιούν οι μαθητές για να κρατούν σημειώσεις είναι ένα δυναμικό εργαλείο σκέψης και βελτίωσης της γλωσσικής έκφρασης, από τη στιγμή που προσφέρει τη δυνατότητα για παραπάνω από μία ευκαιρίες γραφής, για αναστοχασμό, για αναδόμηση του κειμένου σε ένα πιο υψηλό επίπεδο. Για τους μαθητές, ο επεξεργαστής κειμένου είναι ένα ανοιχτό και ευέλικτο εκπαιδευτικό εργαλείο, με το οποίο μπορούν να μάθουν να σκέπτονται πάνω στη δομή και το σκοπό της γλώσσας (Ράπτης & Ράπτη, 2003:172).

Το σενάριο θα μπορούσε να κάνει χρήση και άλλων εργαλείων γενικής χρήσης. Η *εννοιολογική χαρτογράφηση* θα μπορούσε να αξιοποιηθεί είτε ως μέσο οργάνωσης και δόμησης των σχέσεων των πληροφοριών που θα συλλέξουν οι μαθητές είτε ως μέσο παρουσίασης των πληροφοριών στην τάξη. Ένα εργαλείο αναπαράστασης, όπως η νοητική χαρτογράφηση, αποτελεί πηγή ερεθισμάτων και κινήτρων για συζήτηση και διαπραγμάτευση (Κόμης, 2004). Επιπλέον, ένα πρόγραμμα παρουσίασης θα τους βοηθούσε να ενσωματώσουν στο υλικό που θα βρουν, κείμενα, εικόνες, μουσική κ.ά., ώστε το αποτέλεσμα της εργασίας τους να είναι περισσότερο οργανωμένο, πιο καλαίσθητο, πιο παραστατικό.

Ως προς την διαδικασία υλοποίησης

Ο τρόπος με τον οποίο υλοποιείται το σενάριο κάνει τους μαθητές να αισθάνονται ότι σκηνοθετούν και οι ίδιοι το μάθημα, ότι συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διδασκαλίας

και δεν την υφίστανται παθητικά, ότι παράγουν σκέψη και γνώση και συσκέπτονται και συναποφασίζουν για αυτά που τους ενδιαφέρει να μάθουν.

Ως προς την προσαρμογή και επεκτασιμότητα

Η συμπληρωματική εργασία που προτείνει ο δημιουργός του σεναρίου για το σπίτι ή για το εργαστήριο πληροφορικής, θα μπορούσε να θεωρηθεί μια πρόταση για την επέκτασή του.

Κλείνουμε αυτή την αξιολόγηση υποστηρίζοντας, όπως και ο δημιουργός του σεναρίου, ότι δεν υπάρχουν συνταγές επιτυχίας αφού κάθε διδασκαλία καθορίζεται από τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες διεξάγεται. Το ζητούμενο σ' αυτή τη περίπτωση είναι να μην επιβάλλουμε μια πρόταση διδασκαλίας άνωθεν, η οποία θα είναι ανελαστική και δυσκίνητη, αλλά να διαμορφώσουμε τις συνθήκες ώστε οι μαθητές να αισθάνονται ότι συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και δεν την υφίστανται παθητικά, ότι παράγουν σκέψη και γνώση, συσκέπτονται, συναποφασίζουν, οικοδομούν τη γνώση και τελικά φτάνουν, σ' αυτό που όλου προσδοκούμε και ελπίζουμε, να **μαθαίνουν**.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εκπαιδευτικό Σενάριο

<http://www.e-yliko.gr/htmls/epimorf/dim/dimglo019.zip>

«Διδακτική προσέγγιση λογοτεχνικού κειμένου με την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου. Σενάριο διδασκαλίας του κειμένου ‘Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης’ της ΣΤ’ Τάξης.»

ΡΕΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Μεταπτυχιακός δάσκαλος, Υπ. Δρ. Παιδαγωγικής

Περίληψη

Αναμφισβήτητα η ιδιαιτερότητα της εποχής μας είναι πρωτόγνωρη καθώς ο ρυθμός των κοινωνικών αλλαγών είναι πρωτοφανής. Για πρώτη φορά η εκπαίδευση καλείται να προπαρασκευάσει τις νέες γενιές για ένα μέλλον το οποίο κανείς δεν μπορεί να προδιαγράψει με ακρίβεια παρά μόνο σε ορίζοντα πενταετίας. Το σχολείο σήμερα παρά ποτέ πρέπει να αλλάξει. Να απαλλαγεί από όλα τα συμβατικά δεσμά που το περιβάλλουν. Να σπάσει τη λογική ενός μηχανισμού που αναπαράγει στατικά ένα σύνολο γνώσεων και να μεταβληθεί σ’ ένα ζωντανό οργανισμό που κυρίως θα μαθαίνει τους νέους να μαθαίνουν δια βίου. Στην εργασία αυτή παρουσιάζουμε ένα Εκπαιδευτικό Σενάριο για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου ‘Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης’, από τη ‘Γλώσσα μου’ της ΣΤ’ τάξης με τη βοήθεια του Διαδικτύου. Η πρότασή μας δεν είναι παρά μια εναλλακτική μορφή διδασκαλίας ενταγμένη στο πεδίο αναφοράς του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και μπορεί να αποτελέσει εφαρμογή στην εποχή πια της γνώσης και της πληροφορίας και να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από τις αναμφισβήτητες δυνατότητες των Υπολογιστικών και Δικτυακών Τεχνολογιών.

Εισαγωγή

Οι Νέες Τεχνολογίες αποτελούν πλέον βασικό συστατικό κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας και διεκδικούν πρωτεύουσα και σημαντική θέση και στο χώρο της Εκπαίδευσης . Η ομαλή ενσωμάτωση και η παιδαγωγική και διδακτική τους ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί πλέον κεντρικό στόχο των κυβερνήσεων σε

ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (Καράμηνας, 2001). Χωρίς να παραβλέπονται οι αρνητικές επιπτώσεις από την αλόγιστη και μη παιδαγωγικά σωστή χρήση, η θετική αξιοποίηση των Υπολογιστικών και Δικτυακών Τεχνολογιών και η γόνιμη ένταξή τους στη διδακτική διαδικασία, ανοίγει πλέον νέους δρόμους και δίνει σημαντικές δυνατότητες σε μαθητές και εκπαιδευτικούς καθώς με τον τρόπο αυτό εμπλουτίζεται η εκπαιδευτική διαδικασία και αναδεικνύονται καινοτόμες σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων σ' ένα εντελώς διαφορετικό μαθησιακό περιβάλλον (Lonning, 1993).

Ένα από τα μαθήματα του Δημοτικού Σχολείου στο οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί το διαδίκτυο είναι η Γλώσσα και ειδικότερα η Λογοτεχνία. Σύμφωνα, λοιπόν, με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), ανάμεσα στους σκοπούς του γλωσσικού μαθήματος είναι και η εξοικείωση του μαθητή με την τεχνολογία της πληροφορικής ώστε να αποκτήσει πρόσβαση στις πληροφορίες που παρέχονται μέσω του διαδικτύου (ΥΠΕΠΘ, 2001).

Έτσι, μπορούμε ν' αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που μας παρέχει ο Η/Υ και το διαδίκτυο στη διδασκαλία του μαθήματος, όπως για παράδειγμα να έχουμε άμεση πρόσβαση σε βιβλιοθήκες, σε αρχεία και άλλες πηγές καθώς και σε ιστοσελίδες συγγραφέων και εκδοτικών οίκων. Με άλλα λόγια, αυτά τα μέσα που κατά περίπτωση χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα στη διδασκαλία, από την εικόνα (αφίσα, σχέδιο, φωτογραφία, ζωγραφική), το video, το cd με αναγνώσεις ή μελοποιήσεις κειμένων, μέχρι τα λογοτεχνικά αρχεία ή τα αρχεία των εφημερίδων και τις μεγάλες βιβλιοθήκες, τα περισσότερα απ' αυτά μπορούν να αναζητηθούν πλέον με ευκολία στο διαδίκτυο και να ενταχθούν με παιγνιώδη και ευρηματικό τρόπο στη διδασκαλία. Με αυτό τον τρόπο ο μαθητής ασκείται στην επιλογή, στον έλεγχο και στη διασταύρωση της πληροφορίας και στην αποτελεσματική της χρήση, δηλαδή συμμετέχει ενεργητικά στην εκπαιδευτική διαδικασία ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται και από παρουσιαστής-παντογνώστης ασκεί ρόλο βοηθητικό και διαμεσολαβητικό σε μια προσπάθεια καθοδήγησης και διευκόλυνσης των μαθητών να προσεγγίσουν με διερευνητικό και βιωματικό τρόπο τη γνώση (Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, 2001).

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζουμε ένα Σενάριο Διδασκαλίας του κειμένου 'Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης' από τη 'Γλώσσα μου', Γ' μέρος, της ΣΤ' τάξης. Πρέπει να επισημανθεί ότι η πρόταση αυτή δεν αποτελεί παρά μια εναλλακτική και μόνο δυνατότητα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο αφού

υποστηρίζουμε ότι ο τρόπος που ο κάθε μαθητής έρχεται σ' επαφή με το βιβλίο και γενικότερα με τη λογοτεχνία παραμένει μοναδικός και αναντικατάστατος (Ράπτης & Ράπτη, 1998) και η ανάγνωση της λογοτεχνίας είναι μια πράξη επικοινωνίας που απαιτεί την ιδιωτικότητα και τη σιωπή (Καλογήρου, 1999) πέρα από τεχνολογικά μέσα και περιττές διαδικασίες και όλη η δοκιμασία αυτή αποτελεί μια ξεχωριστή πορεία αναζήτησης με συναρπαστικές και εκπληκτικές διαδρομές που συμβάλλουν καθοριστικά όχι μόνο στη γλωσσική καλλιέργεια και τον εμπλουτισμό των γνώσεων του παιδιού αλλά κυρίως την αισθητική καλλιέργεια, την ανάπτυξη της φαντασίας, τη ψυχική ωρίμανση και την ομαλή κοινωνικοποίησή του (Κατσίκη-Γκίβαλου, 1997).

Παρ' όλα αυτά, μέσα από τις δυνατότητες που παρέχουν πλέον οι Νέες Τεχνολογίες και ειδικότερα το διαδίκτυο, εφόσον υπάρχουν οι προϋποθέσεις, μπορούμε να δώσουμε την ευκαιρία στους μικρούς μαθητές να μάθουν για τη λογοτεχνία και μέσα από το διαδίκτυο σε ένα μαθησιακό περιβάλλον εντελώς διαφορετικό, πιο ελκυστικό και ευχάριστο, όπου θα κυριαρχεί η συνεργασία και η ομαδικότητα και θα επιδιώκεται η παιγνιώδης και δημιουργική αξιοποίηση της εικόνας, του ήχου και των γραφικών.

Σενάριο Διδασκαλίας

Ιδέα: Διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου με τη βοήθεια του Διαδικτύου και των ΤΠΕ. Στην περίπτωση μας, αξιοποίηση διδακτικά των ιστοσελίδων με περιεχόμενο τον ξεριζωμό της Μικρασίας και ειδικότερα του Πόντου.

Γνωστικό αντικείμενο: Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη: ΣΤ' Δημοτικού.

Διδακτική ενότητα: Νεοελληνική Γλώσσα ΣΤ' τάξης, Γ' τεύχος.

Διδακτικά αντικείμενα: Έμφαση στη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου με διαθεματική προσέγγιση σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), όπου μπορεί να γίνει σύνδεση του περιεχομένου του κειμένου με το αντίστοιχο περιεχόμενο άλλων μαθημάτων (ΥΠΕΠΘ, 2001) και στην περίπτωση μας με τα μαθήματα Γλώσσα, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Μουσική, Λογοτεχνία, Πληροφορική, μέσω των οποίων επιτυγχάνονται αποτελεσματικότερα οι στόχοι της διδασκαλίας.

Εκτιμώμενη διάρκεια: Εφόσον η αξιοποίηση του προγράμματος γίνει σε ομάδες μαθητών, απαιτούνται 4 διδακτικές ώρες: μία ώρα στην τάξη για προετοιμασία της όλης προσπάθειας, ένα δίωρο στο Εργαστήριο Πληροφορικής και μία ακόμη ώρα για

την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης κάθε ομάδας και την τελική συζήτηση.

Σχέση με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών: Η πρόταση αυτή μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο της ‘Ευέλικτης Ζώνης’, όπου σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ οι μαθητές μπορούν να ασκηθούν στην αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο ως ανεξάρτητη δραστηριότητα ή να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος.

Μέσα και υλικό: εκτός από τα κλασικά μέσα (κιμωλία, πίνακας, στυλό κ.α.), θα γίνει χρήση από τους μαθητές του επεξεργαστή κειμένου για τις σημειώσεις τους, του εκτυπωτή για την εκτύπωση των εργασιών τους καθώς και κειμένων και φωτογραφιών από το διαδίκτυο για τη μελέτη τους, CD player για να ακουστούν αφηγήσεις με θέμα την Μικρασιατική Καταστροφή και την Γενοκτονία των Ποντίων και κυρίως του Διαδικτύου για την πλοήγηση και διερεύνηση των ιστοσελίδων:

www.ime.gr, <http://www.pontos.org>.

Προϋποθέσεις επιτυχούς διδασκαλίας: Εκτός από την ύπαρξη επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής (Εργαστήριο Πληροφορικής με σύγχρονο εξοπλισμό, CD player, κ.α.), βασική προϋπόθεση είναι η εξοικείωση μαθητών και εκπαιδευτικού με τον Η/Υ και τη χρήση του διαδικτύου, ώστε να αποφευχθούν καθυστερήσεις, διαδικαστικά κωλύματα και εκνευρισμός.

Προετοιμασία: Απαραίτητη πριν την είσοδο των μαθητών στο Εργαστήριο Πληροφορικής, κρίνεται η κατάλληλη προετοιμασία στην τάξη για το τι πρόκειται να ακολουθήσει. Ειδικότερα:

- **Οι μαθητές** να έχουν συζητήσει και ενημερωθεί αναλυτικά από το δάσκαλο για το ακριβές περιεχόμενο της δραστηριότητας που θα απασχοληθούν,
- Να μάθουν τους στόχους και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας,
- Να γίνει ο χωρισμός τους σε ομάδες και ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων,
- Να παραλάβουν όλα τα απαραίτητα εργαλεία για την εργασία τους, και
- Να προετοιμαστούν όσο μπορούν (εγκυκλοπαιδικά, μέσω CD ROM με θέμα την εργασία τους) για το θέμα που θα μελετήσουν,
- **Ο δάσκαλος** να έχει φροντίσει για τη σωστή και εύρυθμη λειτουργία του Εργαστηρίου
- Να έχει προεπιλέξει και μελετήσει τις ιστοσελίδες που θα διερευνηθούν,

- Να έχει ετοιμάσει τα Φύλλα Εργασίας που θα δοθούν στις ομάδες,
- Να έχει προβλέψει τυχόν απρόοπτα και απρόσμενες εξελίξεις κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας (όπως αν οι ιστοσελίδες που θα μελετήσουν οι ομάδες είναι ενεργές τη συγκεκριμένη ημέρα, επάρκεια μελανιού στον εκτυπωτή, κ.α.).

Σκοπός και μαθησιακοί στόχοι

Σκοπός της δραστηριότητας θα πρέπει να είναι η εξάσκηση των μαθητών στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου με το να κρατούν σημειώσεις, να χρησιμοποιούν τον επεξεργαστή κειμένου, να συνδιαλέγονται μεταξύ τους, να είναι ικανοί να υποστηρίζουν με επιχειρήματα τις απόψεις της ομάδας τους ή τις προσωπικές τους απόψεις κατά την παρουσίαση της εργασίας τους και στην τελική συζήτηση και να ανακαλύπτουν και να διατυπώνουν τις βασικές αρχές και ανθρώπινες αξίες που υπερασπίζεται ο συγγραφέας με το έργο του.

Στόχοι θα είναι η ικανότητα των μαθητών να διερευνούν, να μελετούν, να κατανοούν ιστοσελίδες με λογοτεχνικό και ιστορικό περιεχόμενο και να εξασκηθούν στην έρευνα και στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο. Επιπλέον, να είναι ικανοί να παρατηρούν έργα τέχνης, να μαθαίνουν ιστορικές πληροφορίες από τη διερεύνηση εικαστικών πηγών και να αναπλάθουν μέσω της φαντασίας τους ιστορικές στιγμές του έθνους μας.

Μεθοδολογία

Ως μέθοδος διδασκαλίας προτείνεται η παραδοσιακή – δασκαλοκεντρική κατά την προετοιμασία και ενημέρωση της τάξης για μια διδακτική ώρα και η ομαδοσυνεργατική για τη διεξαγωγή των εργασιών και την τελική παρουσίασή τους. Οι μαθητές χωρίζονται σε πέντε ομάδες με 3-4 μέλη η καθεμία και αναλαμβάνουν καθήκοντα Εκπροσώπου, Αναπληρωτή Εκπροσώπου, Γραμματέα, κ.α. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε Φύλλο Εργασίας που έχει προετοιμάσει από πριν ο εκπαιδευτικός. Η θεματολογία είναι περίπου η ίδια αλλά με παραλλαγές σε επιμέρους ενδιαφέροντα. Ακόμα, κάθε ομάδα μπορεί να επιλέξει το όνομά της και να προσφωνείται με αυτό από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές (Τριλιανός, 2000). Προτείνεται δηλαδή, η εφαρμογή ενός κατευθυνόμενου ερευνητικού/ανακαλυπτικού

μοντέλου διδασκαλίας, όπου ο διδάσκοντας ωθεί ουσιαστικά τους μαθητές στο να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν νέα δεδομένα.

Εργασία στο Εργαστήριο Πληροφορικής: Όταν εισέλθουν οι ομάδες στο Εργαστήριο, κάθονται σε συγκεκριμένο Η/Υ και παραλαμβάνουν το Φύλλο Εργασίας. Το μελετούν προσεκτικά όλοι μαζί και κατόπιν ξεκινούν τη διερεύνηση, τη μελέτη και την απάντηση των ερωτημάτων με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. Ο ρόλος του διδάσκοντα θα πρέπει να είναι βοηθητικός, καθοδηγητικός, ενισχυτικός και παρεμβατικός μόνο όταν είναι απαραίτητο.

Η κάθε ομάδα εργάζεται ως εξής:

Ομάδα Α' – Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.pontos.org/ με θέμα τον Πόντο.

Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή «Ιστορία» και την υποεπιλογή «Ιστορικό σημείωμα».

Μελετήστε το 'σύντομο ιστορικό σημείωμα για τον Πόντο' καθώς και την υποεπιλογή 'Ο Πόντος το 1918'.

β. Από την επιλογή 'Το έμβλημα των Κομνηνών' παρατηρήσετε προσεκτικά το σύμβολο της Αυτοκρατορίας του Πόντου και έμβλημα των Κομνηνών, τον μονοκέφαλο αετό.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Ποιο τμήμα της Μ.Ασίας καλείται Πόντος; Ποιες ήταν οι κυριότερες πόλεις του πριν την καταστροφή του; Πόσοι ήταν οι Έλληνες κάτοικοί του;

β. Τι έχετε να παρατηρήσετε για την εκπαίδευση του Πόντου εκείνη την εποχή;

γ. Φανταστείτε τι μπορεί να συμβόλιζε ο αετός ως έμβλημα της Αυτοκρατορίας του Πόντου.

δ. Πώς βρέθηκαν οι Έλληνες τόσο μακριά και απόμερα από τον κορμό της Ελλάδας;

ε. Οι αναφορές ξένων για τα γεγονότα 1914-1923 στον Πόντο στην υποεπιλογή 'Αναφορές ξένων' ασφαλώς σοκάρουν.. Πιστεύετε, ότι παρόμοιες εφιαλτικές στιγμές 'ζωντανεύουν' στις μέρες μας σε χώρες εμπόλεμες;

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Β' - Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.pontos.org/ με θέμα τον Πόντο.

Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή «Λαογραφία» και την υποεπιλογή 'Λαϊκός Πολιτισμός'. Μελετήστε τις πληροφορίες για τον Λαϊκό Πολιτισμό του Πόντου.

β. Από την επιλογή 'Ποντιακά μουσικά όργανα' και 'Ο χορός στον Πόντο', προσέξτε ιδιαίτερα τις πληροφορίες για τη μουσική κουλτούρα των Ελλήνων του Πόντου.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. Πώς ο Τάσος Λιγνάδης στο απόσπασμα της 'Καθημερινής' (24/8/88) υπερασπίζεται τον ισχυρισμό του για το ότι οι ρίζες των Ελλήνων του Πόντου χάνονται στα βάθη της αρχαιότητας;

β. Ποιες οι εντυπώσεις σας από την αναφορά στους 'Μωμόγερους';

γ. Ποια τα συμπεράσματά σας για τα πολιτιστικά δρώμενα των Ελλήνων του Πόντου;

δ. Σύμφωνα με τον Ζουρνατζίδη Νίκο, 'ο χορός για τους Ποντίους ήταν συνυφασμένος με τη ζωή τους'. Από την παραπομπή των σχετικών κειμένων, συμφωνείτε με την άποψή του;

ε. Στην υποεπιλογή «Ποντιακά μουσικά όργανα» δείτε φωτογραφίες τους και ακούστε τον χαρακτηριστικό ήχο τους, επιλέγοντας απλά την εικόνα τους.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Γ' – Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.ime.gr .Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα, επιλέξτε 'Η Ελληνική Ιστορία στο διαδίκτυο' και στη συνέχεια:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή 'Η επέκταση του Ελληνικού Κράτους'. Στη συνέχεια, επιλέξτε την υποεπιλογή 'Εξωτερική Πολιτική' και μελετήστε τις πληροφορίες για τη Μ.Ασία 1919-1922 που θα βρείτε ενεργοποιώντας τον τίτλο 'Γεγονότα'. Δείτε περισσότερο φωτογραφικό υλικό πατώντας πάνω στις εικόνες των σελίδων αυτών.

β. Μελετήστε τις πληροφορίες για την 'Κατάρρευση του μετώπου' από τη σχετική υποεπιλογή παρατηρώντας ταυτόχρονα το σχετικό φωτογραφικό υλικό.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Ποιες ήταν οι συνέπειες της απόβασης του Ελληνικού στρατού στη Σμύρνη το 1919; Με ποιες ενέργειες ο Βενιζέλος προσπάθησε να εκτονώσει την κατάσταση;

β. Ποιες ήταν οι τελευταίες απέλπιδες προσπάθειες της ελληνικής πλευράς να μη φτάσει στην καταστροφή;

γ. Περιγράψτε σε γενικές γραμμές το τραγικό τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Περιγράψτε συνοπτικά στην καταστροφή της Σμύρνης από τους Τούρκους μετά την κατάρρευση του Μετώπου.

δ. Παρατηρήσετε προσεκτικά τη φωτογραφία από την παραλία της Σμύρνης με τα πλοία να απομακρύνουν όσους απέμειναν από την καταστροφή. Ποιες οι σκέψεις σας; Σας θυμίζει ανάλογη φωτογραφία από άλλη εθνική καταστροφή;

ε. Εκτός από τις κακουχίες του Ελληνικού Στρατού 3 χρόνια στο Μέτωπο, ποιοι άλλοι παράγοντες συνετέλεσαν στην τραγωδία της Μικρασιατικής καταστροφής;

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Δ' –Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.ime.gr. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα, επιλέξτε 'Η Ελληνική Ιστορία στο διαδίκτυο' και στη συνέχεια:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή 'Η επέκταση του Ελληνικού Κράτους'. Στη συνέχεια, επιλέξτε την υποεπιλογή 'Εξωτερική Πολιτική' και μελετήστε τις πληροφορίες για την πυρπόληση της Σμύρνης ενεργοποιώντας την υποεπιλογή 'Πηγή' επιλέγοντας 'Η φωτιά της Σμύρνης'.

β. Μελετήστε την αναφορά του Χ. Αγγελομάτη για την καταστροφή της Σμύρνης επιλέγοντας την υποενότητα 'Από την καταστροφή'.

γ. Παρατηρήσετε τις φωτογραφίες από τον ξεριζωμό επιλέγοντάς τις.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Σχολιάστε τη φράση του Γάλλου Πρόξενου που χρησιμοποίησε για την καθυστέρησή του σε γεύμα αξιωματούχων: '...η ατμάκατος με την οποία ερχόμουν από το Γαλλικόν πολεμικόν προσέκρουε, συνεχώς, εις επιπλέοντα πτώματα ελληνίδων...'.
β. Τι αισθήματα σας προκαλούν οι περιγραφές μαρτύρων της καταστροφής της Σμύρνης; Τι θα πρέπει να κάνουν λαοί και κυβερνήσεις ώστε να μην ξαναζήσουμε τέτοιες στιγμές;

γ. Περιγράψτε μια φωτογραφία που σας άρεσε. Πέρα από την όποια καλλιτεχνική της αξία, ποια μηνύματα περνάει;

γ. Περιγράψτε μια φωτογραφία που σας άρεσε. Πέρα από την όποια καλλιτεχνική της αξία, ποια μηνύματα περνάει;

δ. Παρατηρώντας τις εικόνες με τα караβάνια ανήμπορων και κυνηγημένων γυναικόπαιδων από τη μια και έχοντας διαβάσει από τη σχετική αναφορά ότι οι Σύμμαχοι τους κοιτούσαν αμέτοχοι σαν αξιοθέατο, ποιες σκέψεις κάνετε;

ε. Τι θα λέγατε στον Άγγλο Κυβερνήτη που είχε μουσική στο πλοίο του ενώ λίγες δεκάδες μέτρα πιο πέρα σφάζονταν αβοήθητα γυναικόπαιδα από τους Τούρκους;

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Ε' – Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.ime.gr. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα, επιλέξετε 'Η Ελληνική Ιστορία στο διαδίκτυο' και στη συνέχεια:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή 'Η επέκταση του Ελληνικού Κράτους'. Στη συνέχεια, επιλέξτε την υποεπιλογή 'Εξωτερική Πολιτική' και μελετήστε τις πληροφορίες για τη μαρτυρική πορεία από το βιβλίο του Η. Βενέζη 'Το Νούμερο 31328' ενεργοποιώντας την υποεπιλογή 'Πηγή' και επιλέγοντας 'μαρτυρική πορεία'. Στην ίδια σελίδα, προσέξτε τις εικόνες των προσφύγων.

β. Μελετήστε τις αναφορές του Αγγελομάτη για την αιχμαλωσία επιλέγοντας την υποενότητα 'Αιχμαλωσία'.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Το πρόβλημα της προσφυγιάς και του ξεριζωμού είναι διαχρονικό, αλλάζουν μόνο οι εθνικότητες. Τι θα μπορούσατε να πείτε για τις ομοιότητές τους;

β. Ζωγραφίστε μια εικόνα που να αναπαριστά τον ξεριζωμό και σε λίγες γραμμές σημειώσετε σκέψεις, συναισθήματα και τυχόν όνειρα αυτών των ανθρώπων.

γ. Με αφορμή το περιστατικό του Βενέζη με το φίλο του τον Αργύρη, διατυπώστε με συντομία πώς μπορεί η φρίκη του πολέμου να ισοπεδώσει αξιοπρέπεια, ανθρώπινη υπόληψη και ιδανικά...

δ. Με αφορμή την προσωπική μαρτυρία των απάνθρωπων συνθηκών αιχμαλωσίας του Μελέτιου Μαργαρίτη, γράψτε αν κατά τη γνώμη σας εφαρμόζονται οι αρχές προστασίας και σεβασμού των αιχμαλώτων των διάφορων Συνθηκών από τους νικητές του πολέμου, ακόμη και αν αυτοί ανήκουν στον 'πολιτισμένο' δυτικό κόσμο.

ε. Κατά τη γνώμη σας, οι λαοί της Ευρώπης θα είχαν ανάλογες στάσεις και συμπεριφορές με τις κυβερνήσεις τους για τη Μικρασιατική καταστροφή και ότι

επακολούθησε; Τι θα μπορούσατε να γράψετε για τα συμφέροντα των ‘Μεγάλων’ και τα ιδανικά των λαών;

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Παρουσίαση Εργασιών: Αφού οι ομάδες ολοκληρώσουν τις εργασίες τους, επιστρέφουν στην τάξη ή παραμένουν στο Εργαστήριο και αρχίζει η παρουσίαση από τον εκπρόσωπο ή τους εκπροσώπους της κάθε ομάδας. Ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο συντονιστικό, ζητά διευκρινίσεις, δίνει το λόγο και στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, γενικά επιβλέπει τις παρουσιάσεις και φροντίζει για την τήρηση του χρόνου (Ματσαγγούρας, 2000).

Στρογγυλό Τραπέζι – Συζήτηση: Μόλις τελειώσουν οι παρουσιάσεις από τις ομάδες ακολουθεί συζήτηση για όλη την εργασία με τη συμμετοχή όλων των μαθητών, συζητούνται τα αποτελέσματα, αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι, αναφέρονται τυχόν δυσκολίες που παρατηρήθηκαν, προτείνονται εναλλακτικές λύσεις για την επόμενη φορά, καταγράφονται οι ιδέες και οι παρατηρήσεις όλων των μαθητών, επαινούνται οι καλύτερες εργασίες, αποφασίζεται η τυχόν δημοσιοποίησή τους στην εφημερίδα της τάξης ή του σχολείου, προτείνονται άλλα θέματα προς διερεύνηση ή και συμπληρωματική μελέτη.

Κατά την Παρουσίαση των εργασιών κάθε ομάδας και την Τελική Συζήτηση ή ακόμα και καθόλη τη διάρκεια της μελέτης των ομάδων ακούγονται ως μουσική υπόκρουση επιλογές από μελοποιημένα έργα συνθετών με θέμα τον Πόντο και τον ξεριζωμό του.

Συμπληρωματική Εργασία: Σε περίπτωση που δεν διερευνηθεί το θέμα σε όλη την έκτασή του, αλλά και εφόσον υπάρχουν μαθητές που θέλουν να ασχοληθούν με αυτό είτε από το σπίτι τους είτε κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Πληροφορικής στο Εργαστήριο, ο εκπαιδευτικός διανέμει σε όλους τους μαθητές ενημερωτικό φύλλο με συμπληρωματικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και τα εξής:

- Ενημέρωση των μαθητών για λογοτεχνικούς διαγωνισμούς στο διαδίκτυο, σε περίπτωση που όλη η τάξη ή κάποιος μαθητής θέλουν να συμμετάσχουν (Ευσταθίου, 2001).
- Τους δίνει άλλες ηλεκτρονικές διευθύνσεις με λογοτεχνικό περιεχόμενο για περαιτέρω διερεύνηση και μελέτη.

- Διερευνάται η δυνατότητα για διαδικτυακή επικοινωνία με λογοτέχνη για γνωριμία εφόσον είναι αδύνατη η παρουσία του στο σχολείο.
- Τους δίνεται βιβλιογραφία σχετικά με τη Μικρασιατική καταστροφή και τον Πόντο και πληροφορίες για Μουσεία που έχουν σχετικά έργα.

Αξιολόγηση

Η *αξιολόγηση των μαθητών* δεν μπορεί να γίνει σε γνωστικούς τομείς, καθώς η διδασκαλία δεν εμπεριέχει γνωστικά -με την κλασική μορφή - αντικείμενα. Ο εκπαιδευτικός όμως μπορεί να αξιολογήσει τις γλωσσικές και εκφραστικές ικανότητες των μαθητών με το Φύλλο Εργασίας. Ειδικότερα, η αξιολόγησή τους γίνεται κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας, όπου ο εκπαιδευτικός περιφέρεται σε όλες τις ομάδες, τις καθοδηγεί και τις διευκολύνει στις απαντήσεις αλλά και στην τελική παρουσίαση των εργασιών στο τέλος της διδασκαλίας. Πρέπει να τονιστεί ότι, σκοπός δεν είναι η αυτοαξιολόγηση αυτή καθαυτή, αλλά η ενθάρρυνση των μαθητών να λειτουργούν και να δουλεύουν ομαδικά, να χαίρονται το αποτέλεσμα της ομαδικής προσπάθειας και να παρωθούνται ο ένας από τον άλλο (Κασκαντάμη, 2001). Βέβαια, με τα Φύλλα Εργασίας και την εποπτεία καθόλη τη διάρκεια της εργασίας, ο εκπαιδευτικός σχηματίζει και διαμορφώνει αντίληψη για όλους τους μαθητές του.

Διαπιστώσεις

Ασφαλώς, δεν υπάρχουν συνταγές επιτυχίας αφού κάθε διδασκαλία καθορίζεται από τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες διεξάγεται και το ζητούμενο σ' αυτή τη περίπτωση είναι να μην επιβάλλουμε μια πρόταση διδασκαλίας άνωθεν, η οποία θα είναι ανελαστική και δυσκίνητη, αλλά να διαμορφώσουμε τις συνθήκες ώστε οι μαθητές να αισθάνονται ότι συν-σκηνοθετούν το μάθημα, ότι συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και δεν υφίστανται παθητικά, ότι παράγουν σκέψη και γνώση, συσκέπτονται και συναποφασίζουν για την απάντηση της ομάδας τους. Γι' αυτό είναι ενδεχόμενο να συμμετέχουν περισσότερο και πιο δημιουργικά στη διδασκαλία (Νικολαΐδου & Γιακουμάτου, 2001).

Δεν είναι ακατανόητος ο προβληματισμός σχετικά με την ένταξη του Η/Υ και του διαδικτύου στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος και πιο συγκεκριμένα στη διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου. Αυτό όμως που προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία και την εμπειρία είναι ότι όλα δοκιμάζονται στην πράξη. Όπως, και κάθε άκριτη αποδοχή και εφαρμογή μιας δραστηριότητας όπως της παρουσίασής μας

ως μοναδική απάντηση στο παραδοσιακό– συντηρητικό – εκπαιδευτικό μας σύστημα, είναι βέβαιο ότι θα επιφέρει άλλου είδους προβλήματα στον εκπαιδευτικό ιστό της χώρας.

Βιβλιογραφία

- Ευσταθίου, Α. (2001). Αξιοποιώντας τη Λογοτεχνία στο Δημοτικό Σχολείο με τις Νέες Τεχνολογίες, τ.119, σ.136-139.Αθήνα: Σύγχρονη Εκπαίδευση.
- Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, (2001). Παρατηρητήριο της Εκπαίδευσης, Νέες Τεχνολογίες της Πληροφορίας στη Σχολική Εκπαίδευση. Αθήνα:ΔΟΛ .
- Καλογήρου, Τ. (1999). Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης: Μελετήματα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο. Αθήνα:Σχολή Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου.
- Καράμηνas, Ι. (2001). Διαδίκτυο και εκπαιδευτική διαδικασία: Θεωρητική προσέγγιση και μια πρόταση για τη διδακτική αξιοποίησή του στο Δημοτικό Σχολείο, τ. 120-121. Αθήνα: Σύγχρονη Εκπαίδευση.
- Κασκαντάμη, Μ. (2001). Μαθαίνοντας στο Internet: Αρχαία, Νέα, Ιστορία. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κατσίκη-Γκίβαλου, Α. (1997). Το θαυμαστό ταξίδι: Μελέτες για την Παιδική λογοτεχνία. Αθήνα: Πατάκης.
- Ματσαγγούρας, Η. (2000). Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Νικολαΐδου, Σ. & Γιακουμάτου, Τ. (2001). Διαδίκτυο και Διδασκαλία. Αθήνα:Κέδρος.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (1998). Πληροφορική και Εκπαίδευση. Αθήνα: εκδόσεις ιδίου.
- Τριλιανός, Θ. (2000). Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας, τ. Β'. Αθήνα: Ατραπός.
- Lonning, R. (1993). Effect of cooperative Learning strategies on student verbal interactions and achievement during conceptual change instruction in 10th Grade general Science journal of Research in Science Teaching, vol 30, n 9, p. 1087-1101.
- ΥΠΕΠΘ, (2001). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, αρ. φύλ. 1366, τ. Β', σ.111. Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Σχάρα Αξιολόγησης Σεναρίου**Η ταυτότητα του σεναρίου:****Δημιουργός (οι):**

Αναφέρεται ο δημιουργός ή οι δημιουργοί του σεναρίου και το πλαίσιο ανάπτυξης (π.χ. Πρόγραμμα ΝΗΡΗΙΔΕΣ, Μεταπτυχιακό Μάθημα ΤΠΕ και Εκπαίδευση, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Γνωστική αντικείμενο

Αναφέρεται το γνωστικό ή τα γνωστικά αντικείμενα (Γλώσσα, Ιστορία, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Διαθεματικό)

Περιοχή γνωστικού αντικειμένου

Αναφέρεται η ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου, για παράδειγμα

Μαθηματικά:

Αναλογίες
Κλίμακες
Πρόσθεση
Γραφική παράσταση

Ιστορία:

Γαλλική επανάσταση
Εθνική Αντίσταση
Το «κρυφό σχολειό»

Γλώσσα:

Δημιουργία περίληψης κειμένου
Κανόνες γραμματικής

Φυσικές επιστήμες:

Ομαλή κίνηση
Φωτοσύνθεση
Κύκλος του νερού

Διαθεματική προσέγγιση:

Επίλυση προβλήματος
Μοντελοποίηση
Λήψη απόφασης
Ανάπτυξη κριτικής σκέψης

Σχέση με το εκπαιδευτικό λογισμικό

Χρησιμοποιούμενο /α λογισμικό /ά

Τίτλος:

Κατηγορία / κατηγορίες λογισμικού (επιλέγεται μία ή περισσότερες κατηγορίες από τις επόμενες)

Συστήματα Καθοδήγησης & Διδασκαλίας	
Λογισμικό Εξάσκησης και Πρακτικής	
Λογισμικό Καθοδήγησης ή Διδασκαλίας	
Εκπαιδευτικά παιχνίδια	
Λογισμικό Πολυμέσων	
Περιβάλλοντα Μάθησης μέσω Ανακάλυψης, Διερεύνησης και Οικοδόμησης	
<i>Θεωρίες του εποικοδομισμού και του κοινωνικού εποικοδομισμού</i>	
Εφαρμογές Υπερμέσων	
Εφαρμογές Εικονικής Πραγματικότητας	
Συστήματα Οπτικοποίησης	
Συστήματα Εννοιολογικής Χαρτογράφησης	
Εφαρμογές Προσομοίωσης	
Εφαρμογές Μοντελοποίησης	
Εργαστήρια Βασισμένα σε Υπολογιστή	
Συσκευές Σύνδεσης με το Περιβάλλον ή συγχρονικές διατάξεις (αισθητήρες)	
Συστήματα Ρομποτικής (τύπου Lego)	
Μικρόκοσμοι σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα	
Προγραμματιστικά Περιβάλλοντα (τύπου Logo)	
Εκπαιδευτικά παιχνίδια ή ηλεκτρονικά παιχνίδια	
Λογισμικό Γενικής Χρήσης (εφαρμογές γραφείου, κλπ)	

Συστήματα Έκφρασης, Αναζήτησης & Επικοινωνίας της Πληροφορίας	
<i>Κοινωνικοπολιτισμικές Θεωρίες</i>	
Εφαρμογές Διαδικτύου (chat, forums, video conference)	
Εργαλεία Διαδικτύου για Συνεργασία και Επικοινωνία (συστήματα συνεργατικής μάθησης)	
Ηλεκτρονικά παιχνίδια Διαδικτύου (MOO, MUDs)	
Εκπαιδευτικές δικτυακές πύλες (portals)	
<i>Θεωρίες του εποικοδομισμού και του κοινωνικού εποικοδομισμού</i>	
Ψηφιακές Εγκυκλοπαίδειες & Λεξικά	
Ψηφιακές βιβλιοθήκες	
Μηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο (search engines)	
Λογισμικό Γενικής Χρήσης (εφαρμογές γραφείου, κλπ)	
Συστήματα ανάπτυξης εφαρμογών πολυμέσων & ιστοσελίδων	

Το θέμα (τα) του σεναρίου:

Αναφέρεται συνοπτικά το θέμα του σεναρίου (ιδέα, γνωστικό αντικείμενο, μέσα)
Είναι καλό να χρησιμοποιούνται λέξεις – κλειδιά από το πρόγραμμα σπουδών για το γνωστικό αντικείμενο.

Το σκεπτικό του σεναρίου:

Αναφέρεται συνοπτικά το σκεπτικό του σεναρίου (για ποιο λόγο δημιουργήθηκε, τι προβλήματα θέλει να αντιμετωπίσει, πώς και με ποια θεωρητική τεκμηρίωση).

Ειδικότερα:

Τα γνωστικά – διδακτικά προβλήματα που αφορούν το θέμα του σεναρίου:
Γίνεται αναφορά στα καταγεγραμμένα από τη βιβλιογραφία και την έρευνα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, τα οποία το σενάριο στοχεύει να θεραπεύσει.

Οι καινοτομίες που εισάγονται με το σενάριο:

Τι προσφέρει το σενάριο σε σχέση με τα γνωστά ήδη διδακτικά μέσα;

Η προστιθέμενη αξία:

Πως το σενάριο δίνει λύσεις

Το θεωρητικό πλαίσιο:

Ποιο είναι το γνωστικό και ψυχοπαιδαγωγικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο εντάσσεται το σενάριο;

Το πλαίσιο εφαρμογής:

Σε ποιους απευθύνεται:

Ο χρόνος υλοποίησης:

Προαπαιτούμενες γνώσεις– ικανότητες των μαθητών:

Απαιτούμενα βοηθητικά υλικά και εργαλεία:

Απαιτούμενες συνθήκες υλοποίησης:

Για την παρουσίαση του σεναρίου:

Επιμέρους δραστηριότητες (πλήθος)

Εργαλεία (ονομαστική αναφορά)

Πηγές (πλήθος – ονομαστική αναφορά)

Ρόλοι (συνοπτική αναφορά)

Φύλλα εργασίας (πλήθος)

Για την αξιολόγηση του σεναρίου:

Ως προς τις επιδιώξεις του σεναρίου

Ως προς τα εργαλεία

Ως προς την διαδικασία υλοποίησης

Ως προς την προσαρμογή και επεκτασιμότητα

Βιβλιογραφία

- Καλκάνης, Γ., & άλ., (2007),** *Επιμορφωτικό Υλικό για το Ειδικό Μέρος του Προγράμματος Σπουδών για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών. Ειδικότητα ΠΕ60-70. Α Μέρος.* (σ. 93-106). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Κασκαντάμη, Μ., (2001),** *Μαθαίνοντας στο Ίντερνετ: Αρχαία Νέα Ιστορία.* Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κόμης, Β., (2004),** *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών.* (σ. 264-272) Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κόμης, Β. & άλ., (2007),** *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στη Χρήση και Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διδακτική Διαδικασία. Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης.* Τεύχος 2Α: Κλάδοι ΠΕ60/ΠΕ70. (σ. 142-145 & 210-215). Πάτρα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Ε.Α.Ι.Τ.Υ.
- Μακρή-Μπότσαρη, Ε. & Ψυχάρης, Σ., (2007),** *Επιμορφωτικό Υλικό Γενικού Μέρους του Προγράμματος Σπουδών για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών. ΤΠΕ και θεωρίες μάθησης - Οι ΤΠΕ ως καινοτόμος δράση.* (σ. 119-121). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Ράπτης, Α., & Ράπτη, Α., (2003),** *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας: Ολική Προσέγγιση.* Τόμος Β. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.
- Ρεζ Ι., (2005)** «*Διδακτική προσέγγιση λογοτεχνικού κειμένου με την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου. Σενάριο διδασκαλίας του κειμένου ‘Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης’ της ΣΤ’ Τάξης.*». Προσπελάστηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2008 από <http://www.e-yliko.gr/htmls/epimorf/dim/dimglo019.zip>